

ใบความรู้ เรื่องภูมิปัญญาชาวกรุงธนบุรี

๑. สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี

เป็นหนังสือสมุดไทยขาวที่ทำจากเยื่อเปลือกข่อยเนื้อดี มีสีขาตามธรรมชาติของเยื่อเปลือกข่อย ขนาดกว้าง ๓๐ เซนติเมตร ยาว ๕๒ เซนติเมตร หนา ๑๐ เซนติเมตร ซึ่งเป็นสมุดไทยที่มีขนาดใหญ่กว่าปกติ สำหรับเขียนเรื่องไตรภูมิ จึงกำหนดเรียกชื่อสมุดใหญ่ขนาดนี้ว่าสมุดไตรภูมิ ตามประวัติกล่าวว่า เป็นสมบัติเดิม ของหอสมุดแห่งชาติ มีข้อมูลในบานแพนก บอกทั้งอายุของต้นฉบับว่าเป็นของที่สร้างในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจริงโดยศักราชที่ปรากฏ ทั้งยังบันทึกแบบพุทธศักราชและจุลศักราช ซึ่งเป็นศักราชที่นิยมใช้สืบทอดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาประกอบไว้โดยละเอียดให้สามารถสอบทานได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้จะบันทึกภาพเล่าเรื่องในไตรภูมิให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมแล้ว ยังสอดแทรกสาระสะท้อนสภาพสังคมอันเป็นภูมิปัญญาของบรรพชนด้วยสีเส้นและลวดลายจิตรกรรมแบบไทย ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของไทยให้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรีเล่มนี้ จึงนับเป็นของชิ้นเอกฉบับสำคัญของกรมศิลปากรและของประเทศไทยด้วย

ที่มาของข้อมูลและรูปภาพ

กลุ่มเผยแพร่ฯ กรมศิลปากร. (๒๕๕๙).

ภาพสมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี.

สืบค้นเมื่อเมื่อ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๕

จาก,

https://web.facebook.com/prfinearts/posts/1157420880992021/?_

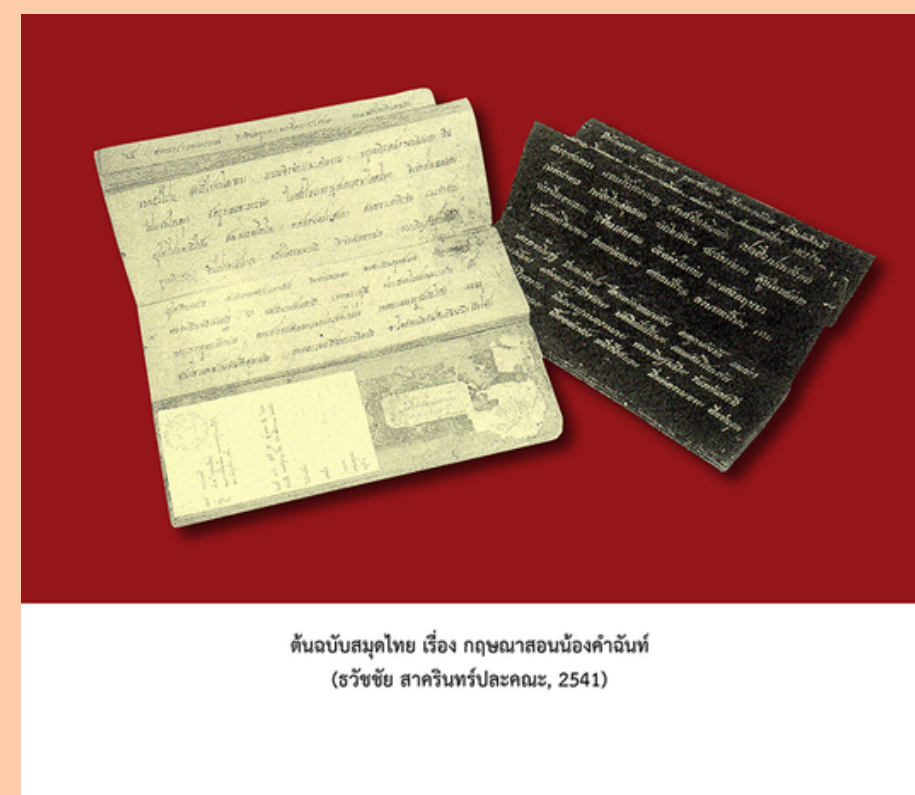
ใบความรู้ เรื่องภูมิปัญญาชาวกรุงธนบุรี

๒. วรรณกรรม

ในสมัยกรุงธนบุรีมีระยะเวลาเพียง ๑๕ ปี แม้อันเมืองยังไม่สงบสุข และสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมีภารกิจอันยุ่งยากในการสร้างกรุง แต่ก็ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะที่จะรักษาวรรณคดีไทยเอาไว้ ถือเป็นยุคฟื้นฟูวรรณกรรมของชาติขึ้นมาใหม่ และมีวรรณกรรมเกิดขึ้นหลายเรื่อง ทั้งผลงานพระราชานิพนธ์ ผลงานของกวีในราชสำนัก และกวีนอกราชสำนักด้วย วรรณคดีสมัยธนบุรีได้รับอิทธิพลโดยตรงจากวรรณคดีสมัยอยุธยา วรรณคดีสมัยธนบุรีได้รับอิทธิพลและมีลักษณะคล้ายกับวรรณคดีสมัยอยุธยา ตอนปลายที่สำคัญ คือ

- แต่งด้วยร้อยกรอง ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย
- มีธรรมเนียมนิยมในการแต่งเช่นเดียวกัน เช่น ขึ้นต้นด้วยบทไหว้หรือประณามบท มีการบรรยายและพรรณนาอย่างเข้าแบบทั้งบทชมต่าง ๆ และบทพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกมุ่งความไพเราะในการประพันธ์
- เนื้อเรื่องที่แต่งจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา คำสอน เรื่องเล่า บทแสดงและบทยอพระเกียรติ วรรณกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเท่าที่ค้นพบและจัดพิมพ์เผยแพร่แล้วมีจำนวน ๘ เรื่อง คือ

- ๑) บทละครเรื่องรามเกียรติ์
- ๒) ลิลิตเพชรมงกุฎ
- ๓) อีเหนาคำฉันท์
- ๔) โคลงยอพระเกียรติสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
- ๕) นิราศพระยามหานุภาพไปเมืองจีน
- ๖) กฤษณาสอนน้องคำฉันท์
- ๗) ปาจิตกumarกลอนอ่าน
- ๘) พระโพิธิสัตว์โกสามภิน จากวรรณกรรม

ที่มาของข้อมูลและรูปภาพ

นิทรรศการดิจิทัล. (๒๕๖๕). ศิลปกรรมกรุงธนบุรี. สืบค้นเมื่อเมื่อ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๕

จาก, <https://thonburiart.dru.ac.th/literature.html>